

Polityka wczoraj i dziś

Tomasz A. Winiarczyk

Polityka wczoraj i dziś

- ❖ **pojęcie polityki**
- ❖ **koncepcje polityki**
- ❖ **funkcje polityki**
- ❖ **badanie polityki: politologia**
- ❖ ***państwo***
- ❖ **system polityczny**
- ❖ **podmioty polityki**
- ❖ **elementy systemu politycznego**
- ❖ ***władza i jej legitymizacja***
- ❖ ***reżim polityczny***

POLITYKA

- ❖ sztuka rządzenia państwem
 - Arystoteles
- ❖ całość działań związanych z dążeniem do zdobycia, sprawowania i utrzymania władzy

polityka – definicje w różnych orientacjach teoretyczno-metodologicznych (L. Sobkowiak)

a) w orientacji formalno-prawnej:

- działalność instytucji państwowych (aparatu państwowego)

b) w podejściu behawioralnym

- polityka określana jest w kategoriach władzy, wpływu i konfliktów istniejących w różnych płaszczyznach życia społecznego

c) w orientacji funkcjonalnej:

- funkcja systemu społecznego, zapewniająca jego rozwój przez: rozwiązywanie konfliktów; wytwarzanie decyzji regulujących w autorytatywny sposób rozdział dóbr; artykulację interesów; agregację i selekcję interesów; socjalizację polityczną; komunikację polityczną itd.

d) według podejścia racjonalnego:

- podejmowanie decyzji w ramach procesu sprawowania władzy i gry o władzę, w którym biorą udział różnorodne podmioty

e) stanowisko postbehawioralne:

- rozwiązywanie problemów społecznych, wynikających z deficytu dóbr i powodujących deprivację jednostek i grup społecznych

definicje i koncepcje polityki

❖ klasyczna:

- dążenie do dobra wspólnego
- zarządzanie państwem w oparciu o wiedzę, odpowiednie umiejętności i predyspozycje

definicje i koncepcje polityki

❖ koercyjna:

- państwo ma zapewnić bezpieczeństwo i porządek publiczny, nawet jeśli trzeba użyć środków przymusu
- środki przymusu muszą być stosowane proporcjonalnie i zgodnie z prawem

definicje i koncepcje polityki

❖ konsensualna:

- dążenie do dobra wspólnego
- minimalizowanie potencjalnych konfliktów wynikających z różnicy interesów poszczególnych grup
- polityka jako sztuka osiągnięcia kompromisu

definicje i koncepcje polityki

❖ konfliktowa:

- nawiązuje np. do marksizmu
- społeczeństwo dzieli się na antagonistyczne (przeciwne sobie) klasy
- człowiek z natury jest agresywny i skłonny do konfliktu

„Wojna jest jedynie kontynuacją polityki innymi środkami” – Karl von Clausewitz

definicje i koncepcje polityki

❖ polityka bez użycie siły (non-violence):

- wyrzeczenie się przemocy w każdej sytuacji
- opór bez przemocy
- dopuszczalność obywatelskiego nieposłuszeństwa

definicje i koncepcje polityki

❖ polityka bez ideologii:

- celem polityki jest zwycięstwo wyborcze i zdobycie władzy

Funkcje polityki

- ❖ funkcja regulacji pola polityki
- ❖ funkcja regulacji otoczenia polityki
- ❖ integracyjna
- ❖ konfliktotwórcza
- ❖ dystrybucyjna
- ❖ innowacyjna
- ❖ socjalizacyjna
- ❖ komunikacyjna

funkcje polityki

funkcja regulacji pola polityki

- ❖ **formułowanie oraz stosowanie zasad i procedur współpracy, walki i kompromisów w zakresie zdobywania, utrzymania, sprawowania i tracenia władzy oraz wywierania wpływu na władzę**

funkcje polityki

funkcja regulacji otoczenia polityki

- ❖ **formułowanie oraz stosowanie zasad i procedur władczego kierowania bądź wpływania przez podmioty polityki na inne sfery życia społecznego: ekonomiczną, socjalną i kulturową, a także sferę otoczenia międzynarodowego**

funkcje polityki

funkcja integracyjna

- ❖ **wytwarzanie i utrwalanie spójności, kooperacji pozytywnej i równowagi w zróżnicowanym wewnątrznie społeczeństwie (państwie, narodzie, systemie ogólnospołecznym)**

funkcje polityki

funkcja konfliktotwórcza

- ❖ **inicjowanie, wytwarzanie, wzmocnienie sprzeczności oraz konfliktów interesów i wartości między różnymi podmiotami (jako konsekwencji procedur, treści i skutków procesów decyzyjnych)**

funkcje polityki

funkcja dystrybucyjna

- ❖ **określanie oraz egzekwowanie zasad i kryteriów rozdziału dóbr materialnych i niematerialnych**

funkcje polityki

funkcja innowacyjna

- ❖ **formułowanie i wcielanie w życie nowych koncepcji rozwoju ekonomicznego, politycznego itp., oraz wytwarzania nowych podmiotów polityki - np. partii, instytucji państwowych, organizacji międzynarodowych**

funkcje polityki

funkcja socjalizacyjna (edukacyjna)

- ❖ **kształtowanie wiedzy, postaw i zachowań politycznych jednostek i grup społecznych**

funkcje polityki

funkcja komunikacyjna

- ❖ **wytwarzanie, przetwarzanie i przekazywanie informacji dotyczących szeroko pojętego życia politycznego**

POLITOLOGIA

- ❖ **jedna z nauk społecznych, zajmująca się polityką rozumianą jako całokształt działalności związanej ze sprawowaniem władzy politycznej, jej funkcją i rolą w życiu społecznym, teorią jej organizacji, funkcjami i charakterem państwa i międzynarodowych organizacji politycznych**

obszary zainteresowania politologii

❖ **Ogólna teoria polityczna**

- teoria polityczna
- historia myśli politycznej

❖ **Instytucje polityczne**

- konstytucja
- władza centralna
- władza regionalna i lokalna
- administracja publiczna
- funkcje ekonomiczne i społeczne rządu
- instytucje polityczne porównawcze

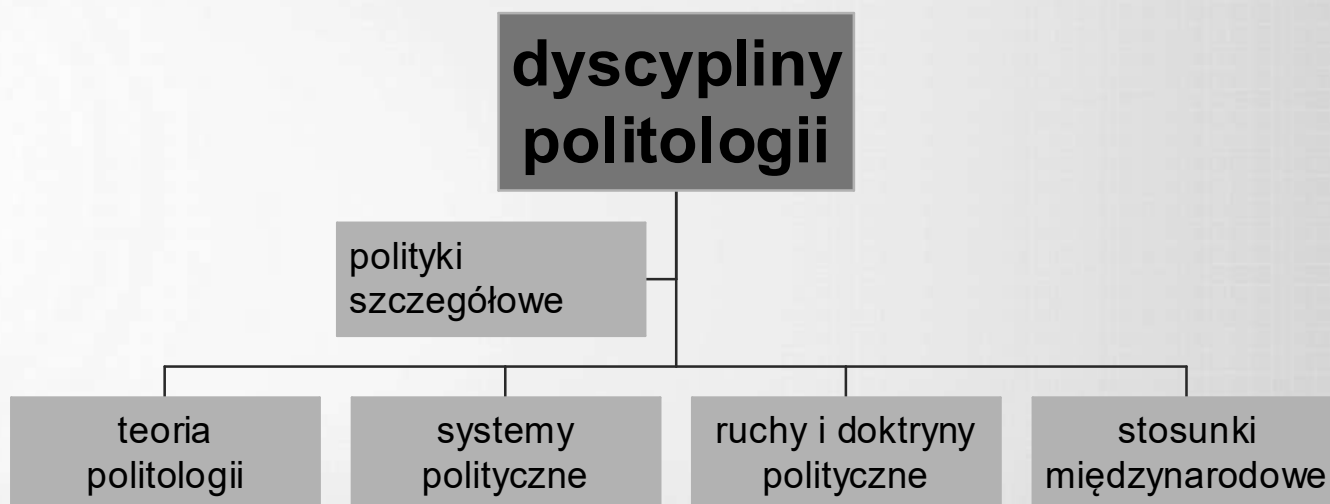
❖ **Partie, grupy i opinia publiczna**

- partie polityczne
- grupy i stowarzyszenia
- udział obywateli w zarządzaniu
- opinia publiczna

❖ **Stosunki międzynarodowe**

- polityka międzynarodowa
- organizacje międzynarodowe
- prawo międzynarodowe

dyscypliny politologii – polskie

państwo

- ❖ ludzie
- ❖ władza
- ❖ terytorium
- ❖ powszechność
- ❖ przymusowość
- ❖ suwerenność
- ❖ uznanie przez inne państwa

system polityczny

- ❖ **ogół organów państwowych, partii politycznych oraz organizacji i grup społecznych (formalnych i nieformalnych), uczestniczących w działaniach politycznych w ramach danego państwa oraz ogół generalnych zasad i norm regulujących wzajemne stosunki między nimi**

podmiot polityki

- ❖ **zbiorowy lub indywidualny uczestnik życia politycznego podejmujący w sposób względnie trwały świadome, suwerenne i zaplanowane działania**
 - **podmioty polityki pierwotne (ostateczne):** duże grupy społeczne, wspólnoty narodowe lub etniczne, które są zorganizowane w całość i posiadają wspólne interesy
 - **podmioty polityki wtórne:** różnego rodzaju siły polityczne, organizacje zawodowe wytwórców i pracodawców, instytucje polityczne, organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe, a także grupy lub zespoły reprezentujące interesy i wolę wielkich grup społecznych

elementy systemu politycznego

- ❖ **społeczność (grupy o interesach zbieżnych i sprzecznych)**
- ❖ **organizacje artykułujące interesy grup**
- ❖ **instytucje władzy państwowej**
- ❖ **normy (formalne i zwyczajowe)**
- ❖ **ideologie i strategie polityczne**
- ❖ **instytucje i organizacje międzynarodowe, do których należą państwa i partie polityczne**

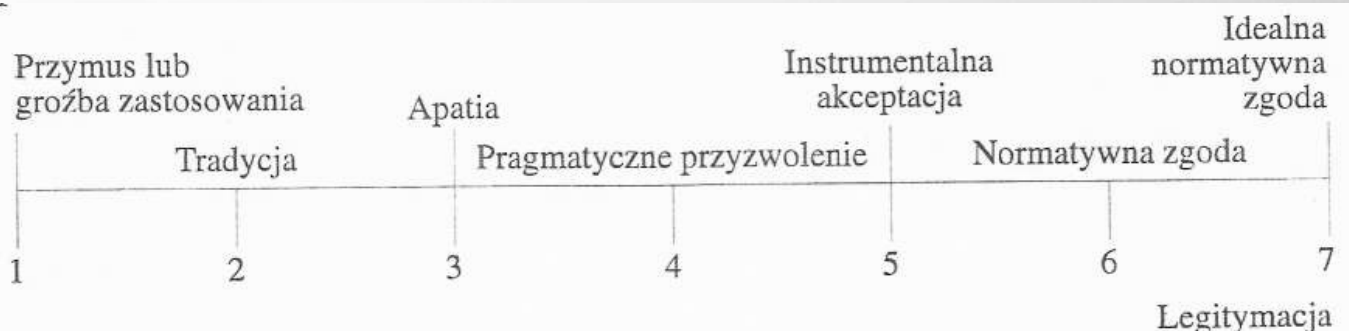
władza

- ❖ **stosunek społeczny** między jednostkami, grupami lub między jednostką a grupą, **polegający na tym, że jedna ze stron może w sposób trwały i uprawniony zmuszać stronę drugą do określonego postępowania** i ma środki zapewniające kontrolę tego postępowania

legitymizacja

- ❖ **uprawnienie rządzących do podejmowania wiążących decyzji, przy równoczesnej aprobacie rządzonych**

Rys. 1. Legitymacja na tle innych źródeł stabilizacji

reżim polityczny

- ❖ **ogół metod i środków formalnych** (*wynikających z przepisów prawa*) i **nieformalnych** (*tradycja, kultura*), **jakimi posługuje się aparat władzy państwowej w stosunkach ze społeczeństwem**
- ❖ **forma sprawowania rządów**

odmiany reżimu politycznego

❖ AUTOKRATYCZNE

- ludność nie jest traktowana podmiotowo
- władza podporządkowuje sobie ludność:
 - całkowicie (TOTALITARYZM)
 - częściowo (AUTORYTARYZM)

❖ DEMOKRATYCZNE

- rządy większości przy poszanowaniu praw mniejszości

POLITYKIERSTWO

❖ zachowanie polityków mające na celu tylko zdobycie popularności

- **DEMAGOGIA:** oddziaływanie na uczucia i nastroje polityczne lub społeczne nieświadomych mas przez nierealne obietnice, pochlebstwa itp. dla osiągnięcia własnych celów
- **POPULIZM:** popieranie idei politycznych i ekonomicznych, które są w danym momencie najbardziej popularne w celu łatwego zdobycia poparcia bez zwracania uwagi na rzeczywistą możliwość zrealizowania obietnic, zwłaszcza pod kątem finansowym

bibliografia

- ❖ Andrew Heywood, *Ideologie polityczne*, Wyd. Naukowe PWN 2007
- ❖ *Leksykon politologii*, wyd. Atla 2
- ❖ *Encyklopedia popularna PWN*, wersja 1.5, 2011
- ❖ *Encyklopedia WIEM* edycja 2006